

Övningsbok i kritisk läsning av vetenskapliga artiklar

Robert A Dixon, James F Munro, Paul B Silcocks. **The evidence based medicine workbook. Critical appraisal for clinical problem solving.** 211 sidor. Oxford: Butterworth-Heinemann, 1997. ISBN 0-7506-2590-2.

Recensent: Mona Britton, docent och medicinskt sakkunnig, SBU (Statens beredning för medicinsk utvärdering), Stockholm.

Boken, som är i A4-format, handlar om hur man skall läsa vetenskapliga artiklar på ett informativt och kritiskt sätt.

Nio övningsexempel behandlar sju huvudområden, såsom studier rörande diagnostiska metoder, behandling och prognos.

Varje avsnitt exemplifieras med en verklig, tidigare publicerad studie, vars olika delar går igenom steg för steg. Frågor är hela tiden inflikade, och det finns plats för läsaren att skriva svar.

Faktarutor, checklistor och facit

De statistiska metoder som är vanliga och bäst lämpade för varje problemområde beskrivs i faktarutor på ett relativt lättfattligt sätt. Att återfinna rutorna går enkelt med hjälp av förteckning i bokens slut.

Varje övning avslutas med en checklista där man ger poäng för studiens kvalitet och karaktär i en mängd avseenden. Dessa adderas till en totalsumma som kan jämföras med svaren i »Facit» baktill i boken. Där kommenteras också svaren på de fortlöpande frågorna i avsnittet. Man får på det viset en liten dialog på tu man hand med eller mot författarna.

Det finns också en extra uppsättning av alla presenterade checklistor, så att man har rena exemplar för vidare kopiering.

De studier som valts ut har en klar klinisk relevans, och de flesta verksam-

ma inom sjukvården hittar nog något ämne inom den egna intressesfären.

Lämplig för efterutbildning i grupp

Trots allt behandlar denna övningslärobok vetenskapliga problem även om det är på ett relativt praktiskt sätt. Jag tror därför att den kan komma till pass för särskilt ambitiösa enskilda läkare och studenter. Kanske lämpar den sig ändå bäst i grupsituationer såsom vid efterutbildningsaktiviteter, kurser för kliniska forskare och fördjupningskurser under valfria perioder av medicinarutbildningen.

Det är en fördel att i grupp kunna diskutera frågor och svar. »Facit» är inte så ovedersägligt, vill i alla fall jag gärna anse efter att ha funnit viss diskrepans mellan svaren där och mina egna. •

Medicinska felaktigheter om abnorma kroppar

Rosemarie Garland Thomson, ed. **Freakery. Cultural spectacles of the extraordinary body.** 389 sidor. New York: New York University Press, 1996. ISBN 0-8147-8222-1.

Recensent: Jan Bondeson, leg läkare, The Mathilda and Terence Kennedy Institute of Rheumatology, London.

Den nyligen publicerade boken »Freakery» beskrivs på omslaget som »a comprehensive handbook on freaks». Den motsvarar emellertid inte alls dessa överord, framför allt eftersom det europeiska perspektivet helt saknas. Av bokens 28 essayer har 27 skrivits av amerikaner, och många av dem har sina intressen i 1800-talets amerikanska cirkus och dess monstershower. Andra intresserar sig för sociologiska förklaringsmodeller och är ofta överdrivet »politiskt korrekta» i sina långdragna analyser.

Flera av kapitlen innehåller dock värdefull ny forskning inom den amerikanska cirkushistorien; de av professo-

rerna Robert Bogdan och Berndt Lindfors bör särskilt nämnas.

Medicinska felaktigheter

Det sämsta med denna bok är att flertalet författare uppenbarligen är närmast totalt okunniga i fråga om medicinska aspekter på de ämnen de diskuterar, vilket dock inte hindrar dem från att spekulera. Särskilt nedslående är att de teratologiska klassifikationer som vissa författare använder är från 1800-talet och helt inadekvata idag. Boken har så många medicinska felaktigheter att det är egenartat att den kunnat passera referee-systemet vid ett universitetsförlag.

Det mest komiska kapitlet i »Freakery» handlar om Michael Jackson, vars närvaro i en bok om amerikanska »freaks» får betraktas som självskriven. Mer tendentiöst är att försöka finna paralleller mellan Jackson och den ursprungliga Elefantmannen, John Merrick. Stackars Merricks skelett skallar nog av förtrytelse där det hänger på London Hospital, när han jämförs med den vedervärdige Jackson, vars bisarra upptåg har gjort honom till hela världens drifkucku. Det påstås att Jackson såg David Lynchs film om Elefantmannen sju gånger, hela tiden gråtande för full hals. Han gjorde sedan upprepade försök att köpa Merricks skelett från London Hospital, men engelsmännen ville inte sälja det. I boken ges också en översikt över debatten i frågan ifall Jackson själv lider av någon mystisk hudsjukdom. Enligt en av de otillförlitliga snuskbiografier som utkom efter att Jackson anklagats för otukt med barn skildrade den bisarra scenen när poliserna granskade Jacksons underliv, för att finna bevis för eller emot ett av barnens beskrivning av honom. Tydligen var han en otäck syn: svart- och vitrandig som en zebra och full med vanprydande ärr. I »Freakery» föreslås att Jackson skulle lida av vitiligo, men argumenten övertygar knappast.

Tröttande och stilistiskt undermålig

»Freakery» är väl producerad och har många utmärkta illustrationer. Den är tillgänglig även i paperback, vilket torde hålla priset på en rimlig nivå. Det är dock fråga om en bok för den specialintresserade, som knappast lämpar sig för nöjesläsning: de sociologiska diskussionerna är tröttande och stilistiskt står den genomgående lågt. •